

»Gašperjevci« na Peršmanovi domačiji

V poletnem času so se člani aktivov Gašperjeve bralne značke iz naše občine dvakrat podali na slovesnosti na Koroškem. 14. julija so se udeležili 6. spominskega pohoda »Po poteh Domnove čete« na Komelj nad Pliberkom, 25. avgusta pa so bili na tovariškem srečanju slovenskih borcev iz Italije, Avstrije in Slovenije pri Peršmanu v Podpeci nad Železno Kaplo. Obe spominski svečanosti sta zajeli dogajanje med II. svetovno vojno na tistem delu Koroške, kjer živijo Slovenci in sta bili vezani na strašne dogodke iz tega obdobja. Na obeh prireditvah smo slišali tudi za gonjo, ki v nezmanjšani moči poteka proti našim ljudem in se z nekdanjimi krajevno napisnega področja širi v šolstvo, gospodarstvo, cerkev. Po svojih oblikah in namenih spominja na leta pred drugo svetovno vojno, ko so bile Slovincem vzete vse pravice. Zaradi teh temačnih napovedi so bili razumljivi pozivi govornikov, da morajo naši ljudje na avstrijskem Koroškem strniti politične, jezikovne in gospodarske vrste, okrepiti povezavo z nemško govorečimi demokrati in tako dokazovati, da je njihovo zahtevanje izpolnitve 7. člena državne pogodbe trajno. Na sliki: udeleženci tovariškega srečanja pri Peršmanovem spominskem domu, člani aktiva Gašperjeve bralne značke

-st-

Jubileja v Elektroinštitutu Milan Vidmar

Elektroinštitut »Milan Vidmar«, Hajdrihova 2 slavi letos dve obletnici in sicer 30 let delovanja kot samostojna znanstveno-raziskovalna organizacija ter 100. obletnico rojstva dr. Milana Vidmarja. Navedeni obletnici spremljajo tudi druge letnice, ki so pomembne za razvoj inštituta, v katerem dela nad sto strokovnjakov, ki pokrivajo praktično vso razvojno problematiko slovenskega elektrogospodarstva ter obenem predstavljajo enega glavnih raziskovalnih torišč jugoslovanskega elektrogospodarstva. Če točneje opredelimo dejavnost elektroinštituta »Milan Vidmar«, jo predstavlja šest delovnih področij in sicer energetske analize in prognoze, planiranja razvoja elektroenergetskih sistemov, raziskave delovanja elektroenergetskih sistemov, visokonapetostna preskusa in merilna tehnika, varstvo okolja pri energetskih objektih ter izdelava strokovnih ocen v svojstvu pooblaščenice organizacije po zakonih o graditvi objektov, o varstvu pri delu in varstvu pred ionizirajočimi sevanji.

Inštitut danes razpolaga z dvema visokonapetostnima laboratorijema, od katerih je eden postavljen v Tovarni transformatorjev Energoinvest v Ljubljani ter predstavlja ta stik lep primer povezave med raziskovalno dejavnostjo in gospodarstvom in to prav na področju, na katerem je dr. Milan Vidmar začel svojo znanstveno elektrotehniško pot in dosegel največje uspehe. Poleg tega je inštitut sodobno opremljen za terenske meritve in preskuse za potrebe elektrogospodarstva, ima pa tudi lasten računalniški center. Z razvejanim mednarodnim sodelovanjem skrbi za strokovno izpolnjevanje svojih kadrov in izmenjavo izkušenj.

Ce sedaj na kratko zapišemo še, zakaj se je 1948. leta ustanovljen inštitut 1968. leta poimenoval po dr. Milanu Vidmarju in tako poskrbel za trajno obeležje dela in imena svojega ustanovitelja.

V času, ko skoraj vsako leto čutimo nihanja v oskrbi z električno energijo in, ko se zavedamo, da le z mednarodno izmenjavo lahko ob kritičnih dneh prejemo ali pa oddajamo ta življenjski sok gospodarstva in vsakod-

nevnega družinskega življenja, je prav, da povzamemo in predstavimo ugotovitve Vekoslava Korošca o deležu dr. Milana Vidmarja pri odločitvah naše države o izvozu energije.

»V letih okrog 1954 smo razpravljali o izvozu električne energije pod imenom »Jugoelekport«. Profesor Vidmar je bil proti neposrednemu izvozu električne energije. Zakaj? Menil je, da je vodni potencial naše države 64 milijard kilovatih ur pretirano ocenjen in da se bo dalo pametno in gospodarno graditi le za 42 milijard kilovatih ur zmogljivosti. V Jugoslaviji je takrat obstajala potreba po izgradnji in zaposlitvi. Primanjkovalo je denarja in zato so prišli do ideje, da bi interesi od zunaj gradili vrhunske vodne centrale kot n.p. Split, Idrija in druge. Prof. Vidmar je bil odločno proti neposrednemu izvozu in v svojih stališčih nepopustljiv. Ni pa imel nič proti elektroenergetskemu sodelovanju in izvozu energije v času izredno ugodnih vodnih razmer in ob praznikih. To se danes tudi izvaja. S krediti smo sicer zgradili hidroelektrarne, vendar na osnovi obojestranskega sodelovanja. 22. aprila 1964. leta smo ustanovili skupaj z Avstrijo in Italijo območno skupino za koordiniranje proizvodnje in transporta električne energije – SUDEL. Vanjo so se kasneje vključile še Grčija, z njo pa sodelujejo še Švica, ZSSR, ČSSR, Francija, NDR in Poljska. Od 1964. do 1984. leta smo oddali po tem sistemu 16,5 milijard kilovatih ur, prejeli pa 8,8 milijard kilovatih ur električne energije. Opravili pa smo tudi 722 milijonov kilovatih ur tranzita.«

To pa je le drobec iz znanstvenega in praktičnega delovanja dr. Milana Vidmarja.

STANE JESENOVEC

Emilu Cesarju – nagrada vstaje

Med prejemniki letošnjih nagrad vstaje slovenskega naroda je bil tudi naš občan Emil Cesar, katerega še posebej dobro poznamo kot izjemno prizadevnega predsednika koordinacijskega odbora za zgodovinske pri OK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik. Nagrada mu je bila podeljena za knjigo z naslovom Boj brez puške. Iskreno čestitamo!

BILI SO MED NAMI

Stanetu Stražišarju v slovo

Globoko pretreseni smo se v soboto, 6. julija poslovili od Staneta Stražišarja z Dobrove.

Njegova smrt nas je našla povsem nepripravljene, saj je do zadnjega diha opravljal svoje dolžnosti.

Preminil je sredi ustvarjalnega dela, še poln načrtov in pričakovanj, star komaj 50 let.

V mladih letih je zelo aktivno in uspešno deloval v mladinski organizaciji ter kulturno umetniškem društvu.

Starejši generacije in njegovi vrstniki se ga še posebej radi spominjajo z gledališkega odra kot izvrstnega amaterskega igralca. Celotno desetletje je kot mlad fant sezono za sezono nastopal v ljudskih igrah in bogatil kulturno življenje na vasi. V različnih vlogah je dokazal, kako pretanjen čut za življenje v čustvo ljudi je imel in kako spontano se je znal vživeti

v vloge, ki so mu bile zaupane. Njegova igra je bila prepričljiva, doživeta in človeška, zato je ostala še danes krajanom Dobrove v lepem spominu.

Ljubezen do kulturnega delovanja ga je vodila v televizijsko hišo, kjer je bil zaposlen kot montažer, dekorater. V 20 letih je sodeloval pri dolgi vrsti scen za televizijske oddaje, filme in nadaljevanke.

Svojo kratko življenjsko dobo je preživel na Dobrovi, kjer si je postavil s svojo družico prijeten dom. Svoji družini je posvetil vso svojo skrb in ljubezen, kot bi slutil, da bo skupno življenje kratko.

Bil je najboljši oče svoji hčerki. Prav zaradi ljubezni in medsebojnega spoštovanja, ki je vladalo v družini, je nenadna smrt zarezala še globlje rane.

Prej svetel in vesel dom je nenadoma postal tako žalostno prazen.

S svojo poštenostjo, delom in prijaznostjo je osvajal srca vseh, ki smo ga poznali.

Na zadnji poti je Staneta spremljalo mnogo ljudi, kar priča, kako priljubljen in spoštovan je bil med sokraji.

Ne bomo ga pozabili.

F. M.

Iz velikih dni boja za naše življenje

Slišal sem govoriti Lenina!

Meje naše občine so tako zelo prostrane, da ni slučaj, če dostikrat ne vemo, kakšni biseri se skrivajo v njih. Priznam, da nisem vedela, da je le nekaj lučajev od občine hiša, v kateri živi Branko Lovrečič, ki je te dni praznoval že svoj 90. rojstni dan. Že prav, bomo dejali, saj smo imeli celo stoletnika! Pa vendarle, Brankova pot je bila tako bogata in nenavadna, da jo moramo opisati in predstaviti tudi našim bralcem.

Branko
Lovrečič

Ob njegovih velikih spominih je težko izluščiti del tistega, kar bi nas utegnilo najbolj zanimati, zaradi prostorske stiske, pa ne moremo opisati vsega, zato mu pustimo, da nam sam naniza svoje spomine, kateri so za njegov jubilej še izredno bogati in živi.

»Rodil sem se 22. avgusta 1895 v vasi Lindar, ki leži na griču nad Pazinom v Istri. V prvo svetovno vojno sem bil mobiliziran 15. marca 1915 in služil v raznih garnizijah bivše Avstroogrske. 6. maja 1916 sem bil poslan na fronto v Galicijo od tu pa sem že junija dezeriral v Rusijo.

Ob pričetku ruske revolucije v februarju 1917 sem prestopil v rusko revolucionarno vojsko. Oktobrsko revolucijo sem doživel v Junkerskem učilišču v Poltavi. Odšel sem na fronto proti Nemcem, ki so pri Kijevu ogrožali revolucijo. Kasneje sem bil poslan v Samaro in tudi v Sibirijo, kjer sem agitiral in pridobival ujetnike prostovoljce v internacionalno brigado. Vstopil sem v polk Matije Gubca in postal komandir posadke petdesetih mož na postaji UK blizu Niže Udinska.

Po dobrih štirih letih bivanja v Rusiji sem se v Vladivostoku vkrcal na angleško pomožno križarko in dne 15. avgusta 1920 sem se z organizirano vojaško enoto kraljevine SHS izkrcal v Dubrovniku. Domov v Istro se nisem mogel vrniti, saj so jo zasedli Italijani.

Koroška je bila tik pred plebiscitom, zato sem se javil kot oficir varnostne službe. Žal je plebiscit propadel in naša misija je bila brez vrednosti. Privedli so me v upravno službo na kriminalni oddelek bivše uprave policije.

Tudi so mi omogočili tudi študij na Dunaju in konec oktobra 1931 sem se vrnil in bil ponovno nameščen na kriminalnem oddelku uprave policije, kjer sem ostal do svoje aretacije, dne 2. marca 1945.

Branko Lovrečič je že jeseni 1941 organiziral amtični odbor OF in ga uspešno vodil vse do svoje aretacije. Aretiran je bil, kot smo že navedli 2. marca 1945. V zaporu je bil ves čas v temnici, razen nekaj dni, ko so ga med hudim mučenjem dali tudi na »zdravljenje« v ambulantno.

3. maja 1945 so ga s transportom odpeljali v Ribnico, a so ga že naslednjega dne izločili v Velikih Laščah, saj je Hacin naročil, da ga morajo likvidirati. Skupaj s še nekaterimi tovariši so ga gnali proti Turjaku, da bi jih likvidirali. Skupaj s šestimi tovariši se mu je posrečilo pobegniti in skriti, da jih niso zasačili domobranci.

Dne 9. maja se je skupaj v sestavi bolnišnice 18. divizije vrnil v Ljubljano.

Nedvomno izredno bogato prehojena pot, ki je doživela marsikaj. V naslovu smo zapisali: »Slišal sem govoriti Lenina«. Res je bilo. Med svojim štiriletnim bivanjem v Rusiji, je Branko Lovrečič imel priliko videti in poslušati velikega revolucionarja in borca vseh zatiranih – Lenina.

Tudi Branko je bil velik borec za pravičnejši svet in boljši jutri. Jaz pa si štejem v veliko čast, da smem pisati o njem in mu v imenu vseh zaklicati še na mnoga leta!

MOJCA ČERNE

BIL JE DRUGI PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA V TOBAČNI TOVARNI LJUBLJANA

Slovo od Antona Dolničarja

Dolga je življenjska pot, če napolniš dobrih sedemdeset let, po drugi strani pa tako zelo kratka, če je tvoje življenje vse do zadnjega diha ena sama skrb za boljši jutri in želja po aktivnem delu.

Tako kratka je bila življenjska pot Antona Dolničarja, od katerega smo se 9. avgusta 1985 za vedno poslovili na ljubljanskih Žalah, enega izmed sinov številne družine, saj je bilo kar 15 otrok, ki se je ob očetu krojaču le komajda preživljala ob robu Ljubljane, Šujci pri Dobrovi.

Anton Dolničar, rojen 26. oktobra 1913 izhaja iz partizanske družine, ki je bila med vojno razkropljena. Trije bratje so bili v partizanih, eden je padel, sestre so bile v internaciji v Nemčiji, kjer je bil tudi oče Anton.

Anton Dolničar se je izučil za mizarskega mojstra. Že pred vojno se je vključil v napredno delavsko gibanje, v povojni izgraditvi domovine je bil drugi predsednik Delavskega

sveta v Tobačni tovarni v Ljubljani, prvi je bil Nace Kavčič, ki je ob pogrebu svojega tovariša ponosno nosil njegove zaslužene medalje in priznanja v poslednje slovo.

Življenjska volja in želja za boljši jutri ni pri Antonu Dolničarju usahnila vse do zadnjega. Sodelovanju v NOB, v povojni graditvi domovine je pripomogla še vsestranska družbenopolitična aktivnost. Dolgoletno je bilo njegovo sodelovanje v krajevni skupnosti Milan Česnik, v občinski in mestni skupščini.

Tone Dolničar je bil izredno aktiven v organih KS. Več let je bil član sveta KS. Med drugim je sodeloval v komunalni in stanovanjski komisiji. Veliko je prispeval k razvoju hišne samouprave na območju KS. Zadnje mandatno obdobje je bil član delegacije za zbor KS občine Ljubljana Vič-Rudnik.

Tovariš Tone je prispeval nepozaben delež k razvoju KS. Sokrajani in aktivisti ga bodo ohranili v spominu kot iskrenega človeka, dobrega tovariša in sodelavca.

Njegovo delo je bilo zajetno v vrstah sindikatov in v borčevskih organizacijah. Bil je dolgoletni predsednik republiških sindikatov Tobačne in živilske industrije, sodeloval je pa tudi na nekaterih kongresih Zveze sindikatov Jugoslavije.

Za vsestransko delo je prejel vrsto visokih državnih odlikovanj in največje priznanje – zlati znak sindikata.

Ob njegovi smrti izrekamo vsem svojcem iskreno sožalje in se mu zahvaljujemo za veliko opravljeno delo, saj je v Tobačni tovarni delal in ustvarjal v skrbi za delavca kar polnih 40 let.

MOJCA ČERNE